

Jagtvejens Asyl.

Prinsesse Charlottes Gade 59. 2200 København N
Tel: 35370626 jagt-asyl@mail.tele.dk jagtvejensasyl.dk

Praksisbeskrivelse – Måltidspraksis. (version 4)

Introduktion

I Jagtvejens Asyl har vi gennem et par år arbejdet med måltidet som en pædagogisk arena. Vi har været en del af Køkkenløftet og haft et tæt samarbejde med Københavns Madhus. Igennem dette læringsforløb er vi blevet meget bevidste om, hvordan man styrker barnets madmod og madglæde. Det er derfor blevet en betydelig pædagogisk opgave, at tage sin rolle som vært ved bordet alvorligt. Således har vi en anerkendende og inkluderende tilgang til børnene generelt, men i særdeleshed også i måltidet, hvor der lægges vægt på, at alle kan være aktive deltagere i det sociale fællesskab. Vi har fokus på at møde børnene, hvor de er med de ønsker og behov, de har. Ligesom der er fokus på at give alle deltagelsesmuligheder samt, at børnene har ret til indflydelse og medbestemmelse over eget liv.

En meget vigtig pointe er, at det at være social aktør og aktiv deltager samt at opbygge madmod, altid skal udspringe af lyst og glæde. Dette er grundstenene i måltidet her i Jagtvejens Asyl, og det er på dette grundlag, vi igennem Aktionslæringsforløbet har videreudviklet vores måltidspædagogik og måltidsrutiner.

Vi har opstillet en række mål for børn og voksne baseret på vores værdigrundlag i huset. Målene har vi igennem forløbet justeret og udvidet i takt med, at vi har reflekteret over egen praksis ved metodisk at arbejde med egne filmoptagelser, som vi har analyseret og dermed blevet opmærksom på faktorer, der gør sig gældende i forbindelse med børnenes udfoldelses- og udviklingsmuligheder, som vi ikke havde forudset fra starten. Således har filmanalyse været et meget brugbart redskab til at få opstillet nogle fyldestgørende mål. Måltidspædagogikken har en naturlig kobling til "Lov om læreplaner" som er en del af Dagtilbudsloven, den lov vi arbejder under.

De formulerede børnemål fordrer at vi som voksne er bevidste om at udvikle og anvende egne kompetencer til understøttelse af mål for børnene.

Børnemålene beskrives i venstre kolonne og i højre kolonne beskrives de kompetencer som det pædagogiske personale skal udvikle og anvende for at sikre opnåelse af de enkelte børnemål.

Mål for børnene:	Mål for medarbejdernes faglige kompetenceudvikling:
1. Selvhjulpethed. Sansning og mestring af eget liv.	1. Inddragelses kompetence At inddrage børnene, så de bliver aktive

	deltagere og opbygger mestringskompetence.
<p>2. Mærke og formulere mæthed og sult -og opøve evnen til at give udtryk for, enten via verbalt sprog, tegn eller kropsligt, at barnet ønsker mad/mere mad og føler sig mæt. At blive bevidst om egne behov, give udtryk for disse, og insistere på at få dem opfyldt.</p>	<p>2. Lyttekompetence - Hjælpe til at sætte ord på, forståelse og indlevelse. Undgå fejlforklaringer, motivtillægelse m.v. Opfange og afkode signaler – verbale som nonverbale.</p>
<p>3. Selvbestemmelse Aktiv deltagelse, sociale aktører, Evnen til at træffe valg, udvikling af barnets beslutnings- og handlekompetence.</p>	<p>3. Afgivelse af magt og kontrol (kontroltabskompetence) - Anerkendende tilgang – Åbenhed, selvrefleksion og selvafgrænsning. Fokus på børneperspektivet og støtte børnene med fokus på selvværd/angst-balance</p>
<p>4. Madmod og Madglæde Lystbetonet omgang med egen krop, som handler om det felt, hvor børnene lærer at være modige, nysgerrige og –ikke kræsne, omkring mad, og udvikler madmod. ("vild med mad" 2012. Ellen Ravn)</p>	<p>4.Engagement, glæde & begejstringskompetence Fremme madmod og madglæde – kompetence</p>
<p>5. Flow/fordybelse Interpersonelt (samspillet børnene imellem) og intrapersonelt (i det enkelte barn)</p>	<p>5. Stemningskompetence bevidst brug af de 3 grundpositioner til at skabe flow. Understøtte en god og motiverende stemning.</p>
<p>6. Selvstændige initiativer Afprøve, udforske og øve sig på egne præmisser. (kreativ vs. Destruktiv – Pippi vs. Emma Gad)</p>	<p>6. Innovationskompetence Nedtone kaosangst/katastrofetænkning. Give slip og lade børnene afprøve egne initiativer (Pippi vs. Emma Gad)</p>
<p>7. Brug af sproget At bruge kommunikation verbalt og nonverbalt, som et socialt redskab samt til at udtrykke ønsker, behov og intentioner.</p>	<p>7. Sproglig opmærksomhedskompetence, med bevidste valg mellem undervisningstonen og udvekslingstonen, med overvejende fokus og brug af udvekslingstonen.</p>

Praksisbeskrivelse

Fodnoter: Vi har valgt at anvende fodnoter i de forskellige afsnit til at vise, hvorfra vi har vores viden.

Før måltidet i stuen

Børnene i stuen klæder om og får ren ble efter måltidet til forskel fra 1. sal, hvor dette foregår inden måltidet. Grunden til dette er, at det hos børnene i stuen - som er de yngste, og dermed skal lære alting fra bunden - er blevet prioriteret, at bruge god tid på, at børnene kan blive selvhjulpne (børnemål 1) ift. selv at vaske hænder, hente hagesmæk og finde sin egen stol. Nu hvor vi har arbejdet så længe med måltidsrutinerne, kan det dog med fordel overvejes, om man gradvist skal ændre rutinen, således at de børn, som er blevet fortrolige med at vaske hænder selv, også ville kunne klæde om og skifte ble før måltidet, således at stuens rutine før måltidet på sigt bliver tilpasset 1. sals rutine. Alle andre rutiner omkring måltidet er gennem aktionslæringsforløbet blevet tilpasset på en måde, så hele huset har de samme rutiner.

Før Måltidet på 1.sal (omklædning)

Børnene klæder om og ifører sig nattøj, før vi spiser, fordi vi ønsker at følge børnenes individuelle behov for at sove. Børn har brug for at sove, når de bliver trætte. Gennem den sunde søvn, hvor børnene kommer godt gennem søvnfaserne, bearbejdes de indtryk, de har fået gennem dagen. Den gode søvn har en terapeutisk virkning på barnet og er nødvendig for, at barnet kan trives¹. Det tager vi meget alvorligt. Så snart børnene viser tegn på at være trætte, skal de straks have mulighed for at komme i seng. Vores erfaring er, at børnene viser disse tegn, så snart de har spist, og før at de ikke kommer ud over en vis grænse og bliver overtrætte - hvor de ikke vil være "nede i deres krop" og derfor får en overfladisk og dårlig søvn, klæder børnene om og tager nattøj på, før vi spiser.

Da vi arbejder med selvhjulpnehed (børnemål 1), klæder børn, som sover inde i huset, selv om - øver sig i at tage deres tøj af, skifte deres ble og iføre sig pyjamas. Dette gør de i det omfang, de mestrer opgaven og får individuel hjælp og vejledning af en voksen. Dette gør vi, fordi børn har en indbygget lyst og trang til at mestre hverdagen og de opgaver, de bliver stillet over for. Det er derfor vigtigt, at vi støtter dem heri. Børn spejler sig i de andre børn og motiveres af at lære af hinanden, og derfor har vi valgt at børnene klæder om i små grupper.

1 sal: Mellemtiden (efter omklædning og før vi spiser.)

Efter omklædning, har børnene mulighed for at sætte sig ved filmhulen, hvor en voksen sidder sammen med dem. På filmhulen vises de sange/ fagtesange, som børnene ønsker at se og høre. Her sidder/står /danser børnene og synger, indtil alle børn har klædt om. Dette har vi besluttet for at gøre børnenes oplevelse af denne mellemtid tryk for dem. Børn i vuggestue, har brug for tydelige rammer og forudsigelighed - at de hele tiden ved, hvad der skal ske. Derved dæmpes den angst eller utryghed, der ellers kunne opstå ved at lade dem løbe rundt på må og få i en uforudsigelig venteposition². De børn, som på eget initiativ leger andre steder i rummet, har mulighed for det (børnemål 3 og 6).

---

¹ Scansleep www.scansleep.dk

² Slides: "0-3 åriges psykosociale udvikling" af Suzanne Krogh

Børn har brug for gentagelser, når de skal have den optimale læring ift. udvikling af fantasi og sprog, og derfor vælger børnene ofte de samme sange igen og igen. Pædagogen kan dog vælge at sætte andre sange/film på, som en passende overraskelse for børnene.

Når alle børn har klædt om til middag, gør en pædagog opmærksom på, at den sidste sang nu vises på filmhulen. Dette gør vi for at skabe forudsigelighed og tydelige rammer for børnene – at de ved, at vi nu skal spise. Det skaber tryghed for børnene, at de ved, hvordan rutinen er samtidig med, at vi gerne vil være gode rollemodeller og vise børnene respekt ved at forberede dem på, at efter næste sang slutter ”sangseancen ” og mellemtiden.

Måltidet

Før, under og efter:

Når alle børn og voksne sidder ved bordet, synges en madsang. Dette for at samle fokus omkring, at nu er vi helt klar til at spise og for at skabe overblik over denne del af dagen for barnet (Børnemål 7). Når vi har sunget madsangen, begynder borddækkerne at dække hver deres bord. Børnene som sidder ved bordet følger med i, hvad der kommer på bordet og kan tale om/benævne (børnemål 7) de forskellige dele af maden, som løbende kommer på bordet. Den voksne har fokus på at understøtte sproget og være nærværende samt holde sit fokus på børnene ved bordet. Børnene ved bordet er behjælpelige med at få fordelt service m.m., hvis ikke borddækkeren selv sørger for det hele. Den voksne ved bordet går bagved børnene³, og lader børnene selv samarbejde og løse opgaverne (børnemål 3 og 6). Når borddækkeren kan se at hylderne i reolen er tomme, er opgaven fuldent, og nu kan også borddækkeren gå til bords. Vi venter med at spise til alle igen sidder ved bordet. Dette gør vi fordi vi ønsker at rette børnenes opmærksomhed på fællesskabet og omsorgen for hinanden (børnemål 3)

Maden på bordet er serveret i skåle og fade, der har en størrelse, som børnene selv kan håndtere. Børnene vælger frit og uden indblanding fra den voksne, hvad de vil have på deres tallerken og hvor meget⁴ (børnemål 3). Den voksne skal så vidt muligt ”sidde på sine hænder” og lade børnene hjælpe hinanden med at problemløse. Den voksne afgiver magt og kontrol og bruger sin innovationskompetence, så børnenes egne initiativer understøttes og gives plads. Det er helt centralt, at børnene på denne måde bliver aktive deltagere, at sociale relationer og fællesskab understøttes samt at løfte børnenes blik for hinanden (børnemål 7). Børnene sender fade, skåle og vandkander videre til hinanden (børnemål 1).

Den voksnes rolle er at være undersøgende og nysgerrig på børnenes signaler og deres undersøgelser og sanseoplevelser. Vi giver tid og ro til at være fordybet i og omkring måltidet, samtalen og fællesskabet. Den voksne bevæger sig i de tre grundpositioner med stærkt fokus på tilbagebevægelse⁵. Således understøtter den voksne samtalen ved bordet ved at undgå at ”sætte sig på ordet”, men bruge sin lyttekompetence til at gribe børnenes signaler og lade disse være grundlaget for samtalen omkring bordet (børnemål 7).

Når et barn siger, det er færdigt med at spise, respekteres dette, og vi nøder ikke børnene til at spise mere, da vi har tillid til at børnene kan mærke og formulere mæthed og sult, og fordi

---

³ Slides: ”Aktionslæring” af Suzanne Krogh (om de tre grundpositioner)

⁴ Oplæg ved Birgitte Glerup, Københavns madhus

⁵ Slides: ”Aktionslæring” af Suzanne Krogh

vores mål er, at støtte børnene i at udvikle madmod og madglæde⁶ (børnemål 2 og 4). Børnene bærer selv deres kop og tallerken over på rullebordet når de er færdige med at spise. Her skraber de madrester ned i skraldespanden, sætter deres brugte bestik i en dertil hørende kande ved afsætningsbordet, hælder deres restvand fra deres glas ned i en anden spand og lægger hagesmækken i vaskekurven. Børnene tager derefter en opvredet skumsvamp fra afsætningsbordet og går over til spejlet for at tørre mund og hænder (børnemål 1). Spejlene er opsat til dette formål, sådan at børnene har mulighed for, at få en forståelse/fornemmele for egen krop.

Herefter lægger de den brugte skumsvamp i skraldespanden og går individuelt ind i soveværelset/til krybberne for at sove.

"Den fjerde voksne" sidder ved afsætningsbordet og igen guider/støtter børn med behov for dette.

Borddækningen: Alle børn i huset.

Vi spiser ved tre borde, og disse borde er placeret så langt fra hinanden som muligt. Dette har vi besluttet for, at vi bedst muligt kan skabe ro, nærvær og fordybelse og dermed flow i børnegrupperne. Flow kan opstå både interpersonelt (relationelt) og intrapersonelt (inden i det enkelte barn)⁷, og igennem flow udvikles fantasien og læring for det enkelte barn. Dette kræver, at der skabes forudsætning for, at flow kan opstå. Vi har derfor også skabt et system, når vi spiser, hvor hensigten er at optimere muligheder for, at flow kan opstå (børnemål 5). Derfor sidder der en voksen ved hvert bord, som har til opgave at have sit fokus på børnene ved bordet, samtidig med at en fjerde voksen sidder ved borddækningsreolen og alene guider børnene gennem borddækningen ved de tre borde.

Der vælges en borddækker blandt børnene – et barn fra hvert bord, for en uge af gangen. Dette gør vi, fordi at borddækningen er omfattende. Først kan barnet ikke, så kan barnet med hjælp – og til sidst behersker barnet borddækningen med meget lidt eller ingen hjælp. Det tager for nogle børn nogle dage at få ind som en rutine, de er tryk ved. Vi har erfaret gennem dette år, at borddækningen er forbundet med stor begejstring, stolthed og glæde hos børnene. Igennem borddækningen, udvikler børnene mestringskompetence, som kan være med til at højne selvtilliden og følelsen af succes (selvværd vs. – angst balance).

Børn har brug for at mærke, at de er en del af gruppen og fællesskabet, og de har brug for anerkendelse for deres indsats og for den, de er (børnemål 3). Dette kan borddækkerrollen tilgodesee.

Som borddækker får barnet mulighed for at arbejde med selvhjulpethed (børnemål 1)ift. en selvstændig opgave, som tilgodeser fællesskabet. Barnet øver sig i at dække bordet og blive set og anerkendt af de andre børn og de voksne. Gennem anerkendelse får barnet højnet sin selvtillid og selvværdsfølelse (selvværd vs. angst-balance)⁸.

Pædagogens opgave er at skabe en god stemning ved bordet, bruge sin lyttekompetence, og gennem denne understøtte børnenes interesser, initiativer og ideer, samt understøtte børnenes sprog⁹ (børnemål 7). Da børns sprog udvikles gennem børnenes interesser og det, der motiverer dem på det givne tidspunkt har pædagogen til opgave at arbejde bevidst med de tre grundpositioner gennem måltidet og understøttende sprogstrategier. Pædagogen

---

⁶ Birgitte Glerup. Kbh madhus 22.8.2016

⁷ Slides: "0-3 åriges psykosociale udvikling" af Suzanne Krogh + undervisning fra Suzanne Krogh d. 05.10.2016

⁸ Slides: "0-3 åriges psykosociale udvikling" af Suzanne Krogh

⁹ Henning Kopart 16.3.2016 –sprogstrategier og analyse af film, sprogpakken

understøtter børnenes læring ved at gå bagved barnet (bruge sin lyttekompetence og anvende udvekslingstonen og i mindre grad undervisningstonen¹⁰).

Børnene skal have indflydelse på deres hverdag (børnemål 3) og i dette tilfælde måltidet. Vi anerkender derfor børnenes ret til at vælge noget mad fra – også uden at have smagt på det, ligesom at børnene må spise maden i den rækkefølge de har lyst til, f.eks. pålæg uden/før rugbrød.

De pædagogiske læreplaner

Alsidige personlige udvikling

Under dette tema er der meget, der kan nævnes fra praksisbeskrivelsen, men her i Jagtvejens Asyl ser vi særligt det vigtige i at lære børnene at kunne sige til og fra som en del af den alsidige personlige udvikling

Det er en kompetence vi ser som vigtig, ikke kun i måltidet, men gennem hele dagen. Det vil komme børnene til gode senere i livet i deres samspil med andre mennesker. F.eks. i forbindelse med at kunne sætte grænser.

Vi arbejder både før, under og efter måltidet med at børnene inddrages som aktive deltagere i udførelsen af de praktiske opgaver, der er. At give børnene lov til selv at prøve at løse de opgaverne, er med til at udvikle deres forståelse af sig selv.

Sociale kompetencer

Vi har fokus på det sociale i at være en del af et fællesskab; få en forståelse af, hvordan man er en god ven, som lytter til og hjælper de andre. Vores måltidspraksis skal give børnene en forståelse af, hvilken betydning et andet barn har for at måltidet forbindes med lyst og glæde. Men også, hvor rart/glædesfyldt det er, når man erfarer at man også selv bliver lyttet til og på den måde at udvikle selvværd og empati som en del af barnets sociale kompetencer.

Sproglig udvikling

Sproget udvikles gennem relationer og her bliver måltidet vigtigt. I Jagtvejens Asyl er vi meget opmærksomme på at lytte til det børnene siger og opfange deres signaler (verbalt og nonverbalt) for derefter at kunne udvide og fortolke på deres udsagn. Det fordrer at vi hovedsageligt lytter til det, børnene kommer med frem for selv at tage den dominerende rolle i samtalen. For os er det i øvrigt vigtigt at vi høj i grad anvender udvekslingstonen og i mindre grad undervisningstonen i forbindelse med at styrke børnenes sproglige udvikling. Det er desuden vigtigt for os, at vi også gennem måltidet giver plads til børnene – tilbagebevægelse, og støtter dem i, at kommunikere indbyrdes om det der optager dem.

Krop og bevægelse

Gennem borddækningen og måltidet fokuserer vi på at støtte børnene i at udvikle fornemmelsen for egen krop. Det handler om at kunne mærke efter; Er jeg mæt? Tør jeg prøve noget nyt med min mund? Hvordan smager og dufter noget for mig?

---

¹⁰ Henning Kopart 25.6.2016 – Charlotte Paludan

At børnene hjælper til som aktive deltagere er med til at styrke deres kompetencer hvad angår grov- og finmotorik. Eksempelvis ved at bære på service, række fade og skåle videre til hinanden, øse op, hælde vand fra kanden og spise med hænder og bestik.

Naturen og naturfænomener

At børnene, gennem forudgående leg med råvarer, får kendskab til naturens produkter (fra jord til bord). At børnene spiser ved bordet med tallerkner og bestik, men også ind imellem spiser madpakker i skov og på strand bidrager til sanselige oplevelser som opleves forskelligt alt efter, hvor børnene befinder sig. På den måde får børnene mulighed for at fornemme, hvordan den sansemæssige oplevelse kan være forskellige fra hjemme til ude i naturen. Herudover at maden skal håndteres forskelligt alt efter, om den kommer fra en madpakke eller et veldækket bord. Dele af maden ser anderledes ud i skoven (f.eks hele hårdkogte æg og vandflasker) og alt spises med hænderne. Børnene stifter bekendtskab med, hvordan madrester kan fungere som måltid for fuglene, som ofte er til stede, når vi spiser i skoven. Børnene lærer noget omkring tyngde og vægt, når de skal håndtere vandflasker og andre redskaber og sidde på en presenning.

6 Kulturelle udtryksformer og værdier

I forbindelse med borddækningen og gennem måltidet får børnene mulighed for at udtrykke sig æstetisk på egne præmisser og samtidig lærer de, hvordan man er nødt til at indrette sig på fællesskabet. Herigennem fortolkes og udvikles kulturelle normer og værdier. I Jagtvejens Asyl kan børnene spise det, de har lyst til efter eget valg. De må gerne eksperimentere under måltidet, eksempelvis putte brød ned i deres vandglas, de bestemmer selv om de vil spise rugbrød og de sammensætter selv måltidet ud fra lyst. Dette under forudsætning af, at det ikke generer de andre børn. Den voksne gør brug af sin definitionsmagt og vurderer, hvornår noget er kreativt vs. destruktivt, og griber ind og hjælper børnene til at forstå når de overskrider andre børns grænser og derfor skal stoppe (eksempelvis hvis de hælder deres vand fra glasset ned i sidemandens tallerken). Vi arbejder meget bevidst med at være rollemodeller for børnene og gøre det attraktivt at spise efter kulturelle normer (eksempelvis pålæg ovenpå rugbrød) og udvikle madmod til at smage mindre populære råvarer og retter. Vi tager hensyn til børn, der af kulturelle og religiøse årsager har særlige kostmæssige behov. Vi afstemmer menu i samarbejde med forældrene.

Jagtvej/MB